

WSPÓLNE POMORSKIE DZIEDZICTWO KULTUROWE
- POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

(Tezy)

DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Wspólne etniczne i kulturowe korzenie tradycji - najdawniejszej, wczesnośredniowiecznej i nowożytnej, wynikające tak z procesów osadniczych jak i przynależności państwowej terenów Pomorza Wschodniego i Zachodniego
- Zbliżone lub tożsame naturalne środowisko geograficzno-przyrodnicze, również wynikające z nadmorskiego położenia, co skutkowało zbliżonymi formami działalności gospodarczej mieszkańców szeroko pojmowanego Pomorza (np. rybołówstwo, szkutnictwo, transport wodny), a także np. dostępnością do materiałów budowlanych
- Zbliżone – zwłaszcza na terenach pogranicznych – formy osadnicze (układy przestrzenne – ruralistyczne i urbanistyczne) i architektoniczno-konstrukcyjne zachowanych elementów historycznego dziedzictwa, co wynika tak z infiltracji zewnętrznych trendów kulturowych, jak i miejscowych tradycji
- Nierównomierność we współczesnym rozwoju gospodarczym, w tym i turystyce, co jest wynikiem większej atrakcyjności obszarów nadmorskich wobec ziem położonych w głębi obu regionów
- Zbliżone uwarunkowania niematerialnych aspektów dziedzictwa kulturowego (np. nazewnictwo miejscowe, koegzystencja wielowątkowej tradycji duchowej wynikająca głównie z powojennych przemieszczeń ludności, ale też i odniesienia najbardziej współczesne – vide sierpniowe porozumienia strajkowe 1980 r.)

POTRZEBY

- Zwiększenie efektywności przestrzegania przepisów prawnych odnoszących się do dziedzictwa kulturowego (np. poprzez powoływanie miejskich konserwatorów zabytków) i egzekwowania przewidzianych przepisami kar za wykroczenia, odnoszące się do naruszania kondycji obiektów zabytkowych (dotychczasowa tendencja: umorzenia ze względu na niską szkodliwość czynu)
- Pilne zakończenie prac nad gminnymi ewidencjami zabytków i programami gminnymi i powiatowymi opieki nad zabytkami (dotychczas stopień zaawansowania tych prac szacuje się na ca 60 %)
- Uwzględnianie w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego zaleceń odnoszących się do ochrony krajobrazu kulturowego, zamieszczonych w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego
- Zwiększenie środków finansowych na ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego
- Podjęcie działań zmierzających do powstrzymania procesu zaniku historycznych elementów kulturowych Pomorza (np. zabytków techniki, niektórych typów tradycyjnego budownictwa, w tym zwłaszcza ryglowego, elementów wystroju elewacji budynków, stolarki okiennej i drzwiowej) czy zacierania ich pierwotnych cech przestrzennych (chaotyczny, bezrefleksyjny rozwój miast czy wsi niszczący ich zabytkowe rozplanowanie)
- Podjęcie działań do zacierania różnic pomiędzy obszarami o różnych poziomach rozwoju czy dostępności do kultury (np. działania „twarde” – rozwój komunikacyjny, dostępność do internetu, właściwa alokacja środków proporcjonalna do potrzeb; działania „miękkie” – kultura winna docierać do ośrodków mniejszych czy wręcz małych – organizacja wystaw, imprez kulturalnych czy różnego rodzaju warsztatów

MOŻLIWOŚCI

- Konieczność podjęcia transgranicznych badań w zakresie wspólnego pomorskiego dziedzictwa i publikacji ich wyników tak na poziomie stricte naukowym jak i – zwłaszcza – popularnym. Publikacje poświęcone różnym grupom zabytków (zabudowa miast i wsi, obiekty rezydencjonalne, zabytki sakralne, historyczne elementy infrastruktury technicznej i przemysłowej, zabytkowe układy przestrzenne, zieleń komponowana itd.); organizacja

- populamonaukowych filmów, cyklicznych audycji telewizyjnych, tworzenie stron internetowych z możliwością „wirtualnego” zwiedzania Pomorza.
- Konieczność kontynuacji ponadregionalnych projektów kulturowych i ich intensyfikacja – np Szlaku Cysterskiego, Szlaku Europejskiego Gotyku Ceglanego, Szlaku Latarni Nadmorskich czy reaktywacja Szlaku Pielgrzymkowego Drogi św. Jakuba, Śladami Gryfitów
 - Konieczność tworzenia nowych projektów, odnoszących się do pomorskiego dziedzictwa kulturowego – np. Kraina w Kratę – ochrona, rewaloryzacja i promocja tradycyjnego budownictwa drewnianego (ryglowego), stanowiąca jeden z najbardziej czytelnych wyróżników obu części Pomorza. Województwo pomorskie dysponuje doświadczeniem w postaci instytucji muzealnych i skansenów (Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku; Muzeum Kultury Ludowej w Swolowie; skanseny we Wdzydzach Kiszewskich i Klukach). Województwo Zachodniopomorskie nie posiada muzeum skansenowskiego (jedynie zrekonstruowana zagrodę rybacką z Dąbek stanowiącą stałą ekspozycję w Muzeum Koszalińskim) Kraina w Kratę to historyczny obszar budownictwa ryglowego stanowiący także wyróżnik województwa zachodniopomorskiego. W ramach realizacji Programów Operacyjnych MKIDN – Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie (wojewódzka samorządowa instytucja kultury) prowadziło na terenie powiatu sławieńskiego działania edukacyjno-warsztatowo-dokumentacyjne „Żywy skansen Słowino”, „Warsztaty konserwatorsko-budowlane”. Możliwość współpracy na obszarze historycznej „Krainy w Kratę” między naszymi województwami wydaje się nie tylko niezbędna ale wręcz naturalna.
 - Intensyfikacja szeroko pojmowanej edukacji społecznej – w różnych grupach wiekowych – w zakresie historii i tradycji kulturowych Pomorza – programy szkolne, możliwość opracowania podręczników czy zeszytów do ćwiczeń, organizacja lekcji tematycznych czy podróży studialnych; współdziałanie w tym zakresie specjalistów z obu części Pomorza
 - Aktywizacja społeczna, zwłaszcza na obszarach słabiej rozwiniętych, w zakresie możliwości ekonomicznego wykorzystania kulturowego potencjału regionu
 - Intensyfikacja działalności promocyjnej wartości kulturowych Pomorza; np. propagowanie (także poprzez ochronę zawodów ginących) różnorodnych form ochrony zabytków (renowacja, rewaloryzacja, rewitalizacja) zamiast tendencji do wprowadzania nowych, współczesnych a zarazem dewaloryzujących elementów budowli historycznych (przykład: renowacja oryginalnej stolarki okiennej zamiast montowania okien z PCV)
 - Nagradzanie pozytywnych przykładów renowacji zabytkowych obiektów Pomorza – wspólne pomorskie nagrody dla właścicieli lub użytkowników takich obiektów na terenie Pomorza Zachodniego od paru lat przyznaje się dyplomy „Swojskie Zabytki”, preferując zadania w ośrodkach najmniejszych czy najbardziej zaniedbanych; taka symboliczna nagroda jest jedynym przejawem społecznego uznania dla ludzi zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego

WICEMARSZAŁEK

Wojciech Drożdż